

กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*

รัตนาวดี มโนมัน^{1*} พัทธราภา ตันติชูเวช²

¹นักศึกษาลัทธิสุตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding author e-mail: moomano22@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 36 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 201 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 237 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาใน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีดังนี้ 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการสถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนจากกลุ่มบริหาร งานวิชาการ นำผลการวิเคราะห์มาวางแผนการดำเนินการนิเทศภายใน และจัดประชุมสร้างความรู้ให้ผู้รับ การนิเทศ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือและแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ 3) ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีจัดทำสื่อและเครื่องมือการนิเทศ 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ สถานศึกษาจัดทำแผนการนิเทศและสะท้อนผลการนิเทศแก่ครู และ 5) ด้านการประเมินผลและรายงานผล สถานศึกษากำหนดแนวทางปรับปรุงการนิเทศ และรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศภายใน; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; สถานศึกษา

* Received: 24 February 2025, Revised: 27 March 2025, Accepted: 1 April 2025

Internal supervision process that promotes active learning management in educational institutions in Bang Len District, Nakhon Pathom Province

Rattanawadee Manomun^{1*} Patcharapa Tantichuwet²

¹Master of Education (Educational Administration), Major Fields: Educational Administration,
Department of Education, Kasetsart University

²Independent Study Advisor, Kasetsart University

*Corresponding author e-mail: moomano22@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the internal supervision process that enhances active learning management in educational institutions in Bang Len District, Nakhon Pathom Province, and 2) propose guidelines for developing the internal supervision process that promotes active learning management of teachers in Bang Len District, Nakhon Pathom Province. The sample group comprised 36 directors and 201 teachers and educational personnel, totaling 237 people, and the informants were 5 directors. The research instruments were questionnaires with a reliability value of 0.83 and structured interviews. The statistics used in the research were percentages, means, standard deviations, and content analysis. The results of the research found that 1) the internal supervision process that promotes active learning management of educational institutions in Bang Len District, Nakhon Pathom Province was at a high level overall. 2) The guidelines for developing the internal supervision process that promotes active learning management of teachers in Bang Len District, Nakhon Pathom Province are as follows: 1) Current status, problems, and needs of the educational institutions: Educational institutions study current conditions, issues, and needs from the academic department use the analysis results to plan internal supervision operations and meeting to provide knowledge to the supervisee. 2) Supervision planning: create a manual and appoint a supervision committee. 3) Media and supervision tools creation: Educational institutions use technology to create media and tools for supervision. 4) In terms of supervision operations, educational institutions create supervision plans and reflect the results of supervision to teachers, and 5) In terms of evaluation and reporting, educational institutions determine guidelines for improving supervision and report results to the parent organization.

Keywords: Internal supervision process; Active learning; Educational institutions

บทนำ

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท เนื่องจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา การเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนจะทำให้ความรู้เกิดจากความคงทนเพราะผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของแนวทางการศึกษา มาตรา 22 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ต้องจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ปกครองในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผู้เรียนมีภาวะถดถอยของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมหรือการปฏิบัติจริง ขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ (วิจารณ์ พานิช, 2555) ที่กล่าวว่า ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึก หรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะบรรลุผลตามจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังจุดเน้นที่ 6 ที่กล่าวไว้ว่า ต้องส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญยิ่ง ที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ (อนงค์นาถ เคนโพธิ์, 2562) ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานระหว่างผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศที่เกิดจากการไว้วางใจการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่ปัญหาหนึ่งของการนิเทศภายใน (บุญสุ่ม อินกองงาม, 2559) ได้กล่าวไว้ว่า มาจากการขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการอย่าง

แท้จริงของครูผู้รับการนิเทศ ขาดบุคลากรที่มีภาวะผู้นำ ความรู้ ความสามารถ ในการทำหน้าที่ผู้นิเทศผู้รับการนิเทศไม่ได้รับการสะท้อนผลลัพท์ตอบกลับจากผู้นิเทศ อีกทั้งสถานศึกษาไม่มีรูปแบบการนิเทศภายในที่ชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ (สุภัจฉรา กาใจ, 2562) ที่กล่าวถึงปัญหาการนิเทศไว้ว่า ครูขาดความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ งานบริหารวิชาการไม่มีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 นครแห่งการสร้างคนดี มีคุณภาพการเรียนรู้ นำสู่ชีวิตที่เป็นสุข ได้ออกนโยบายและจุดเน้นปีงบประมาณพ.ศ. 2567-2568 โดยมีการนิเทศภายในโรงเรียนและการประกันคุณภาพการศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นหนึ่งในจุดเน้นด้วย ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในของสถานศึกษา มีความประสงค์ที่จะศึกษากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงศึกษาผลของการนิเทศภายใน แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู เพื่อให้เกิดคุณภาพการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูใน
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- 1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

เชิงรุก เป็นสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 38 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 416 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 454 คน

- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Eayrle W. Morgan. 1970 อ้างใน อธิรุณี เอกะกุล, 2543) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 36 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการ

ศึกษาจำนวน 201 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 237 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้ในการเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเกณฑ์ที่สำคัญ คือ

1.3.1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา

1.3.2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะตั้งแต่ชำนาญการพิเศษ (ค.ศ. 3) ขึ้นไป

และปฏิบัติงานในสถานศึกษา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะ

แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ จำแนกเป็นเพศ วุฒิ การศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยแบบสอบถามมีคำถามรวม 30 ข้อ ซึ่งจำแนกเป็น รายด้านดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลและรายงานผล ซึ่งแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูลในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามโดยใช้รูปแบบของ Google forms ส่งไปยัง

สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (E – Office)

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ท่าน

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับคืนมาของ Google Sheet โดยแทนที่คำตอบของข้อมูลเป็นตัวเลขเพื่อเชื่อมโยงไปยังการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในสถานศึกษา นำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม

(n = 217)

ด้าน	กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	4.40	0.56	มาก	3
2	ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.48	0.58	มาก	1
3	ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ	4.21	0.69	มาก	5
4	ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	4.35	0.64	มาก	4
5	ด้านการประเมินผลและรายงานผล	4.43	0.68	มาก	2
รวม		4.37	0.63	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับจากการแสดงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการวางแผนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลและรายงานผล ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.68) และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.69)

1.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เรียงลำดับจากการแสดงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน ข้อมูลสภาพปัจจุบัน รายงานการประเมินตนเอง (SAR) และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนดำเนินการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมา คือ ผู้นิเทศประชุมสร้างความรู้ ในการดำเนินการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสถานศึกษาจัดทำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนำผลมาใช้ในการวางแผนการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันจัดลำดับปัญหาที่ต้องได้รับการนิเทศ

1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากการแสดงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน เพื่อรับผิดชอบในการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสถานศึกษามีวิธีการพัฒนาการดำเนินการนิเทศส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สถานศึกษามีการ

กำหนดแนวทางการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและผลที่คาดว่าจะได้รับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

1.3 ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากการแสดงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ สถานศึกษามีการดำเนินการสร้างเครื่องมือการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รองลงมา คือ สถานศึกษามีเครื่องมือการนิเทศ ที่มีคุณภาพ ใช้ง่าย ครอบคลุมประเด็นปัญหาและความต้องการ และสถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สถานศึกษาสร้างสื่อการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้นิเทศ นิเทศผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอ (Clip video), ยูทูบ (Youtube)

1.4 ด้านการปฏิบัติกรนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากการแสดงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้นิเทศดำเนินกิจกรรมการนิเทศโดยตรง รองลงมา คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีคุณภาพ และผู้นิเทศดำเนินการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางที่กำหนดไว้ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ผู้นิเทศใช้เทคนิคการนิเทศที่หลากหลาย เช่น การนิเทศแบบกัลยาณมิตร การนิเทศแบบชี้แนะ การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และให้ความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามความเหมาะสม

1.5 ด้านการประเมินผลและรายงานผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากการแสดงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้นิเทศประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาจากคุณภาพของผู้เรียน รองลงมา คือ สถานศึกษานำผลการนิเทศที่เป็นปัญหาและอุปสรรคไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุงกิจกรรมการนิเทศในครั้งต่อไปและสถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สถานศึกษาให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูใน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูใน
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ด้าน	กระบวนการนิเทศภายใน ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
1	ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ	แนวทางที่ 1 สถานศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการจากกลุ่มบริหารงานวิชาการ ในด้านปัญหา

ด้าน	กระบวนการนิเทศภายใน ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
		ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และนำผลการวิเคราะห์มาวางแผนการดำเนินการนิเทศภายใน แนวทางที่ 2 สถานศึกษาจัดประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้ผู้รับการนิเทศตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายใน และให้ครูเตรียมความพร้อมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อรับการนิเทศ
2	ด้านการวางแผนการนิเทศ	แนวทางที่ 1 สถานศึกษาจัดทำคู่มือการนิเทศภายในรูปแบบการนิเทศของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และจัดทำแผนการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แนวทางที่ 2 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศให้รับผิดชอบในการปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาทำหน้าที่หลักในการนิเทศ กำกับติดตาม
3	ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ	แนวทางที่ 1 สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือการนิเทศ แบบนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สถานศึกษาเพิ่มเติมจุดเน้น ทักษะที่ต้องการวัดประเมินลงไป ในแบบนิเทศติดตาม เพื่อให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา แนวทางที่ 2 สถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดและประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
4	ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	แนวทางที่ 1 สถานศึกษาจัดทำแผนการนิเทศ ผู้นิเทศปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แนวทางที่ 2 ผู้นิเทศกำกับ ติดตาม ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการนิเทศให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแก่ครูหลังจบการนิเทศ สร้างขวัญกำลังใจ

ด้าน	กระบวนการนิเทศภายใน ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
		เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ในครั้งถัดไป
5	ด้านการประเมินผลและรายงานผล	แนวทางที่ 1 สถานศึกษาจัดประชุม นำผลการประเมิน การดำเนินการนิเทศภายในมากำหนดแนวทางปรับปรุง กิจกรรมการนิเทศ เพื่อให้ครูเตรียมรับการนิเทศติดตาม การจัดการเรียนรู้ในครั้งถัดไป แนวทางที่ 2 สถานศึกษารายงานผลการนิเทศภายในที่ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด

อภิปรายผล

1. กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ด้านที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ข้อที่กล่าวว่า ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันจัดลำดับปัญหาที่ต้องได้รับการนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการนิเทศตามความสะดวกของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับ การจัดลำดับปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เนื่องจากครูทุกคนต้องได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง จึงไม่ได้มีการจัดลำดับปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรตну หนูทอง (2563) เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดลำดับความสำคัญของงาน ประเด็นที่กล่าวว่า การจัดลำดับความสำคัญของวิธีการที่เสนอให้ไว้เป็นทางเลือก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารควรมีการจัดลำดับความสำคัญของการเลือกในการนิเทศการศึกษา โดยสำรวจความต้องการของครู ผู้บริหารและครูควรมีเกณฑ์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเร่งแก้ปัญหามาตามความเร่งด่วน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 พบว่า ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ไข ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยผลักดันสนับสนุนให้กระบวนการนิเทศภายใน

สถานศึกษา มีการสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนการนิเทศ

ด้านที่ 2 ด้านการวางแผนการนิเทศ ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ข้อที่กล่าวว่า สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและผลที่คาดว่าจะได้รับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า สถานศึกษาไม่ได้มีการกำหนดแนวทางการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างชัดเจน แต่ผู้บริหารสถานศึกษาจะใช้วิธีการสร้างความตระหนัก สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติการสอนของครูให้มีการพัฒนาตนเองในด้านการใช้เทคโนโลยี หรือนำเทคนิคการสอน สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และนำไปสู่การแก้ปัญหาทางการเรียนของผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธารทิพย์ ด้ายศ (2561) เรื่อง การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผน กำหนดกิจกรรมการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ กนกวรรณ อุทยานิน (2565) เรื่อง แนวทางการนิเทศภายในแบบร่วมพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ได้กล่าวถึง แนวทางการนิเทศภายใน ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการนิเทศภายในแบบร่วมพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศภายในจัดทำคู่มือดำเนินการนิเทศภายในเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศภายในกำหนดวิธีการควบคุม กำกับติดตาม การจัดทำแผนการนิเทศภายใน

ด้านที่ 3 ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ข้อที่กล่าวว่า สถานศึกษาสร้างสื่อการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้นิเทศ นิเทศผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอ (Clip video), ยูทูบ (Youtube) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาส่วนใหญ่จะนำสื่อและเครื่องมือการนิเทศมาจากคู่มือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 (หน่วยงานต้นสังกัด) จากนั้นจะนำสื่อและเครื่องมือการนิเทศดังกล่าว มาปรับให้เข้ากับจุดเน้นสถานศึกษาของตนเอง เพื่อให้เครื่องมือการนิเทศมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 สถานศึกษามีการดำเนินกิจกรรมการนิเทศโดยตรง โดยใช้การนิเทศการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นหลัก จึงไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากผู้นิเทศต้องการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การ

บริหารจัดการห้องเรียน และบรรยากาศในห้องเรียนตามสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย นิลสนธิ (2566) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดชินวราราม (เจริญผลวิทยาเขต) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างเครื่องมือการนิเทศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และได้เสนอแนวทางการพัฒนาการสร้างเครื่องมือการนิเทศไว้ว่า สถานศึกษาควรพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น กูเกิลฟอร์ม(Google form), กูเกิลไดรฟ์ (Google drive), กูเกิลคลาสรูม (Google classroom) มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากขึ้น สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตสื่อและเครื่องมือที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีความทันสมัย ทันต่อยุคการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อาริลักษณ์ ปุ๊คน้อย (2566) เรื่อง การนิเทศการศึกษาในยุควิถีใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ด้านสื่อวัตกรรมการนิเทศในยุควิถีใหม่ ควรใช้สื่อเทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บข้อมูลก่อนการนิเทศ เพื่อลดขั้นตอนการนิเทศ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครูโดยการสร้างสื่อวัตกรรมการนิเทศที่ตอบสนองการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สนับสนุนครูเผยแพร่ผลงาน/สื่อวัตกรรมการนิเทศผ่านระบบเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ

ด้านที่ 4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือข้อที่กล่าวว่า ผู้นิเทศใช้เทคนิคการนิเทศที่หลากหลาย เช่น การนิเทศแบบกัลยาณมิตร การนิเทศแบบชี้แนะ การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และให้ความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามความเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศ ต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เลือกใช้เทคนิคการนิเทศให้เข้ากับครู โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและจุดเน้นในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้คณะครูมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สร้างความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และร่วมกันให้คำแนะนำแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศใช้เทคนิคการนิเทศแบบกัลยาณมิตรคอยชี้แนะจุดที่ควรพัฒนา สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้รับการนิเทศ ให้ผู้รับการนิเทศรู้สึกสบายใจ ไม่รู้สึกกดดันเหมือนถูกจับผิดจากผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ อุทยานิน (2565) เรื่อง แนวทางการนิเทศภายในแบบร่วมพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบร่วมพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้คณะกรรมการปฏิบัติการนิเทศภายในสามารถเลือกวิธีปฏิบัติการนิเทศภายในตามความเหมาะสมตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติการนิเทศภายในประจำปี เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ภิชาวิทย์ ยางงาม (2564) เรื่อง กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 พบว่า มีการดำเนินการนิเทศภายใน

ตามวัตถุประสงค์และปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ โดยให้ความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศภายในในแต่ละกิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศ คอยรับฟังความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินการนิเทศภายใน ทำให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ด้านที่ 5 ด้านการประเมินผลและรายงานผล ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ข้อที่กล่าวว่า สถานศึกษาให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จากการสรุปผลการประเมินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู จากนั้นนำเสนอผลในที่ประชุม ให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหการจัดการเรียนรู้ของครู และนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ธนกร นภาพรณ์ (2564) เรื่อง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บแอปพลิเคชันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การใช้เว็บแอปพลิเคชันด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ประเด็นที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศการสอนของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สายวินิตย์ ดวงสนาม (2561) เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้านการประชุมหลังจากการประเมินว่า ควรมีการประชุมร่วมกันหลังการนิเทศเสร็จสิ้นของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อรับข้อเสนอแนะและหาแนวทางการแก้ไข เพื่อนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2.1 แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ พบว่า สถานศึกษาควรจัดประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้ผู้รับการนิเทศตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายใน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า การประชุมปรึกษาหารือหรือการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการจำเป็นในการนิเทศ ช่วยสร้างแรงกระตุ้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย นิลสนธิ (2566) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดชินวราราม (เจริญผลวิทยาเขต) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาไว้ว่า ควรจัดให้มีการประชุม

สัมมนาให้ความรู้ครูผู้สอนในเรื่องการนิเทศ โดยนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสอดแทรก เช่น การประชุมแบบออนไลน์ เพื่อเป็นแนวทางให้การนิเทศบรรลุตามวัตถุประสงค์

2.2 แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการวางแผน

การนิเทศ พบว่า สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศให้รับผิดชอบในการปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า คณะกรรมการนิเทศควรเป็นผู้ที่มีความรู้เชิงวิชาการ มีประสบการณ์ด้านการสอน สามารถให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้รับ การนิเทศได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อกำหนดระยะเวลาในการนิเทศที่เหมาะสม และจัดทำปฏิทินการนิเทศภายในเป็นรายเดือนที่ชัดเจน

2.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ พบว่า สถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดและประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการวิเคราะห์จุดเน้นในด้านจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา นำจุดเน้นของสถานศึกษามาสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับงานวิจัยของอารีลักษณ์ ปุกน้อย (2566) เรื่อง การนิเทศการศึกษาในยุควิถีใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่กล่าวไว้ว่า ในยุควิถีใหม่ส่งผลให้การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มีความสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการเรียนรู้มากขึ้น สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้ในการสร้างสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถผลิตสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ ทั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศควรมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์

2.4 แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการปฏิบัติการนิเทศ พบว่า ผู้นิเทศควรมีการกำกับ ติดตาม ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการนิเทศให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแก่ครูหลังจบการนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า ผู้นิเทศต้องมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้ให้คำชี้แนะ พาคิดพาทำให้บรรลุเป้าหมายและความต้องการของสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีลักษณ์ ปุกน้อย (2566) เรื่อง การนิเทศการศึกษาในยุควิถีใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ต้องมีการประเมินผลการนิเทศและสรุปรายงานผลการนิเทศ นำปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไป มีการสรุปรายงานผล นำผลมาใช้

ในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการนิเทศ รวมถึงเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ หน่วยงานสำนักงาน หรือช่องทางสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล

2.5 แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการประเมินผลและรายงานผล พบว่า สถานศึกษาควรรายงานผลการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า สถานศึกษาควรติดตาม การรายงานผลการนิเทศของครูทุกคน และเผยแพร่แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ครูผู้เป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกลงในเว็บไซต์ของสถานศึกษา ใกล้เคียงกับงานวิจัยของปรกรณ์พงศ์ อินทองแก้ว (2563) เรื่อง ปัจจัยและแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แนวทางในการขับเคลื่อนปัจจัยในการดำเนินงานนิเทศภายในด้านการบริหาร คณะกรรมการนิเทศจะต้องกำกับ ติดตามงานนิเทศภายใน ติดตามผลการนิเทศตามปฏิทินการปฏิบัติงาน และจัดทำสรุปรายงานเสนอผู้บริหารเมื่อสิ้นภาคเรียน เพื่อทราบผลสะท้อน ข้อบกพร่องในการทำงานเพื่อจะได้ร่วมกันหาทางแก้ไข

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สถานศึกษาควรเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษาไว้อย่างเป็นระบบ นำข้อมูลย้อนหลังมาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ให้สอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษาก่อนจะดำเนินการวางแผนนิเทศ

1.2 สถานศึกษาควรจัดประชุมการขับเคลื่อนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ครูทราบถึงวัตถุประสงค์ แนวทางการนิเทศ และผลที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการสอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกแก่ครูผู้รับการนิเทศ

1.3 สถานศึกษาควรจัดการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูทั้งในรูปแบบออนไซต์ (Onsite) และออนไลน์ (Online) ส่งเสริมการสร้างสื่อการนิเทศและสื่อการเรียนการสอนโดยสถานศึกษาจัดอบรม เชิญวิทยากรมาให้คำแนะนำแก่ครู และส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ผู้บริหารควรเลือกเทคนิคการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา ปรับเปลี่ยนเทคนิคการนิเทศ ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

1.5 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้ประเมินการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ผู้บริหาร และครูร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหาการนิเทศ รวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการนิเทศใน ครั้งถัดไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาประสิทธิผลของการนำแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
- 2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา
- 2.3 ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแรงกระตุ้นให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง โดยสถานศึกษาต้องนำข้อมูลสารสนเทศมาร่วมวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการก่อนวางแผนการนิเทศ นอกจากนี้ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้ มีการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน คณะกรรมการนิเทศจะต้องบันทึกวิดีโอการจัดการเรียนรู้ของครูทุกครั้ง เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ครู และควรมีการเผยแพร่วิดีโอของครูต้นแบบที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นเลิศในช่องทางประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สุดท้ายนี้การดำเนินการนิเทศภายในจะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ต้องวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีการติดตามการดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กนกวรรณ อุทยานิน. (2565). แนวทางการนิเทศภายในแบบร่วมพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธนกร นภาพรณ์. (2564). การพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บแอปพลิเคชันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ธวัชชัย นิลสนธิ. (2566). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดชินวราราม

- (เจริญผลวิทยาเวศม์). การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธารทิพย์ ด้ายศ. (2561). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญสุ่ม อินกองงาม. (2559). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในด้านการวิจัยการเรียนการสอนของครูผู้สอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเครือข่ายการนิเทศกลุ่มจังหวัด เครือข่ายที่ 15. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ปกรณพงศ์ อินทองแก้ว. (2563). ปัจจัยและแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ประภาภรณ์ พลรักษ์. (2560). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. พระนครศรีอยุธยาเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ภิชาวิชญ์ ยางงาม. (2564). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรณู หนูทอง. (2563). กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 3). มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*.
<https://drive.google.com/file/d/14DWU6X9MqUPeSt761qKRHI1SPqQoGbG6/view>
- สุภัจฉรา กาใจ. (2562). *แนวทางการบริหารปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่องานนิเทศภายในของโรงเรียนนาโบสถ์พิทยาคม อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อารีลักษณ์ ปุ๊กน้อย. (2566). *การนิเทศการศึกษาในยุควิถีใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.